

центръ

МИСТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 41.

Luni, 8. Oktomvrie.

1845.

АНАИНТЕ-КЪВЪНТАРЕ

ла фрагментеле историче, пълвикате
ди лимба французъ de D. maior
Mihail Kogălnicianș.

(Анкеiere.)

Кроникарѣл ачест аноним деспре каре
ам ворвит, аѣ трѣтат исторія Молдавіеі
пльъ ла 1730; аша дар тот пль ла ачеа
epochъ есте ши традиція фькѣтъ ди гре-
чеще de Amiras, ди ромънеще дикъ аѣ
фост трматъ пльъ ла конгресъриле де
Фокшани ши Вькзрещі ла 1773, де есте
тот де ачелаш автор, саѣ де алтл, пѣ се
поате сигър хотърѣ. Ачееа че есте сигър,
есте, къ аста есте чеа де не трѣтъ крони-
къ че авет, къчи де атъчи Молдова din че ди
че маі дъръпънатъ сѣтъ дупиларе, с'аѣ дес-
вѣдат де апѣртапапа, прекъм се десвѣдасѣа
пѣртасавіа, аша пльъ ла 1821, еа пѣмаі аре
историчі прекъм пѣавеа ничі исторіе. Фантеле
недѣсемпъторѣ дитъмплате ди дара поа-
стрѣ, prin за timp, че дтврѣдошазъ па-
тръзечі ши опт де стрѣне. Длсѣ ла 1821,
капонл дела Дрѣгошені ши дела Скълені
аѣ децентат мѣса историкъ адормитъ вре-
ме де о жмътате де веак, ши кареле по-
стелникъ Александрѣ Белдіман, дитр'о
компънере ди версѣри че аѣ дитѣглат'о
къ дрептате: лѣвраре траѣикъ, не аѣ де-

скрис Етеріа ши непорочиріме че еа аѣ къ-
шпнат Молдовіеі. Еа есте чел маі де не
зрѣтъ автор din ширѣл ачела де историчі
формат де Ърекі, Miron Costin, Николаі
Costin, Авсентіе, Іанкѣ Кантакъзино, ши
алдіі. Валахія перъжд антїка са кроникъ,
пѣ маі аре акъм декът пре Радѣ Гречешъ,
мареле ворник, че аѣ скрис исторія дела
днтемеіереа принципатълі де Радѣ Negрѣ
ди 1290 пльъ ла 1700, ши не мареле
ворник Радѣ Попескъ, къпоскът маі тѣр-
зіѣ сѣп пѣтеле де кълѣгърѣл Раѣаел, каре
аѣ континзат пре дитѣглъ автор пльъ ла
1728. Еа маі пѣстреазъ дикъ кътева
крониче прекъм: 1) Кроника къпитанълі
Костандин; дїреасѣ ди контра Кантакъзи-
нимор дела 1290 пльъ ла 1688. 2) Ана-
леле лѣі Teodocіe Stoіan дела 1290 пльъ
ла 1688 дескрипнд маі къ сеамъ вѣтъліле
асѣпра Ънгѣримор. 3) О кроникъ анонимъ
трѣтънд ачееаш epochъ ши ачелаш сѣжет,
ши дѣсѣършит дикъ алте тріі опере че
дескриѣ epochеле дела 1290—1690, 1594—
1730, 1290—1715. Длсѣ тоате ачесте кро-
ниче къ сѣнт класіфікате, ши дѣсѣші пѣ-
теле а авторімор сѣнт чеа маі маре пар-
те некъпоскъте. Кіетареа де а ѣмплеа а-
чеастъ липсѣ есте ресерватъ Длѣі Николае
Бълческъ, жѣне историк, де динколо де

Милков, че дъ челе маї възне пѣдежді, ші каре с'аѣ ші дат а фі кѣпоскѣт прін о мікѣ оперѣ преа дѣсетпатѣ. Пѣтереа арматѣ ші арта мілітарѣ дѣ Валахія де ла дѣтетеіереа прінціпатѣлѣ пѣлѣ дѣ зімеле поастре. Ел есте сінгѣрѣл дела каре Валахія пот аѣпта о възпѣ історіе а дѣреї лор.

Дакѣ дѣ ачест шір де опере історіче Молдовене ші Валахене, еѣ нѣ фак адѣчере амінте де апамеле лѣ Шінкаї, прічіна есте кѣ ачестѣ оперѣ вреднікѣ де дѣсетпатѣ прін ерѣдііе ші рѣдаре скрісѣ дела Трансілваніан, ші кѣпрінзінд історія а кѣте треле провінцілор векеї Дачіі пѣлѣ ла 1804, нѣ ар пѣтеа фі класіфікатѣ дѣтре кронічеле, челор доѣе прінціпатѣрї фіндкѣ еа ле кѣпрінде пре тоате ші апої еа есте скрісѣ де кѣрѣнд дѣпѣ дателе а о тѣлдіме де авторі гречі, латіні, вѣгѣрї, лешї, ромѣні, ші трѣтѣнд матеріа методічеще ші колектіве, ші прін вѣрмаре нѣ с'ар пѣтеа пѣне алѣтѣреа кѣ Брекї, кѣ Костін, Некѣлче ші алдії каре челе маї адесеорї нѣ аѣскріс, декѣт епохе контімпѣреане, ші п'аѣ фѣкѣт декѣт вѣлѣкрѣ де меморіе, ші де дреапта дѣделецере фѣрѣ а трата історія дѣтрѣвн тіп прагматік ші ерѣдіт прекѣт аѣ фост Шінкаї. —

Молдова ші Валахія діо тімпѣрїле челе маї дѣпаоїете, пѣлѣ дѣ зімеле поастре, слѣжінд де театрѣ прічірїлор ші дѣтревѣрїлор атінгѣтоаре де Езропа оріенталѣ, ші маї кѣ сеамѣ тѣтѣрор лѣнтелор дѣнтрѣ тѣрчі, вѣгѣрї, лешї, аѣстріенї ші рѣшї, де ачееа кронічїле прінціпатѣрїлор поастре тревѣе неапѣрат сѣ кѣпріндѣ о тѣлдіме де дѣтѣмплѣрї атінгѣтоаре де історія діе-

кѣрѣеа дѣн ачеле деосевїте попоаре, лѣкрѣ че се ші vede дѣ адевѣр. Дѣсѣѣршїт кронічїле Молдавїеї, маї алес мерїтѣ сѣпт ачест рапорт а фі кѣпоскѣтѣ де тоѣї чеї се дѣделетніческ кѣ черчетѣрї історіче, аѣспра статѣрїлор вечїне прінціпатѣлѣ пострѣ. Дѣн непорочїре, тоате ачестеа лѣкрѣрї ераѣ дѣмпрѣщїеате прін тоате колдѣтрїле Ромѣніеї; дѣсѣндате дѣ лѣвѣтрѣ тѣпѣстїрїлор, с'аѣ дѣ вївлїотечїле прїватѣ ші прін вѣрмаре чеа маї маре парте ераѣ некѣпоскѣтѣ, дѣсѣшї де аѣторїі націоналі, маї мѣлт де зече ані мїаѣ тревѣїт де трѣдѣ ші де кѣтѣтрї, ка сѣ ле пот адѣпа пре тоате, спре а ле компара, а ле дѣдрепта нѣтѣроаселе грешелї, че с'аѣ алѣнекат дѣтрѣнселе дѣн нещїнѣа копїстїлор, пѣлѣ че дѣсѣѣршїт, ам ашезат кѣт с'аѣ пѣтѣт текстѣл дѣ чеа дѣпѣтї а са кѣрѣтате. Ачестѣ лѣкраре, адесеорї дѣтревѣпѣтѣ де неказѣрїле ші свѣпѣтѣрѣрїле де каре аѣ фост дѣпресѣратѣ тіпереѣа теа; авѣнд'о сѣвѣршїтѣ, ші есте пѣсѣ сѣп тіпарїѣ ші дакѣ Dzeѣ дѣмі ва да кѣтева лѣпї де о лініѣе че маї п'ам гѣстат вреодатѣ, пѣдеждѣеск кѣ дѣнтрѣага колектїе а кронікарїлор Молдовенї, ва фі пѣвїкатѣ дѣпаїнтеа де сѣвѣршїтѣл ачестѣї ап. Ачестѣ колектїе есте дѣ ромѣнеѣе, лімѣѣ че есте дѣкѣ де тот некѣпоскѣтѣ де стрѣнії; которїле че кѣпрїад кѣрділе поастре де історіе пот дечї дѣкѣ дѣделѣвг сѣ треакѣ нещїтѣ де лѣтѣа літерарѣ, прекѣт с'аѣ ші дѣтѣмплат дѣн непорочїре, кѣ о тѣлдіме де фрѣмоасе компѣнерї че ар аѣжѣта а поастрѣ літератѣрѣ, ші не каре ідіом націонал, дѣ каре сѣпт скрісе, паре кѣ л'ар стрѣнѣе нѣмаї дѣ кѣпошїнѣа ексѣкѣсївѣ а пѣвїкѣлѣї ромѣн. Сѣ пѣдеждѣїм

къ тіперімеа поастръ аша де стѣдіоасъ, аша де сътоасъ де дивѣдѣтѣрі, аша де плінь де вїиторіме, ва къзта прїн лѣкръріле сале, а пѣне дн кѣрѣнд літератѣра поастръ дн рѣндѣл літератѣрілор Европеї, шї къ ам vede пре стрѣні дивѣдѣнд лімба поастръ къ тот ачешаш апрїндере, къ каре пої дивѣдѣтм пре а лор. Еѣ маї алес дїн къ есте де неапѣрат ла тодї ачеї че се днделетніческ къ історїа Рѣсіеї, Полонїеї, Ыгарїеї шї а Тѣрчіеї, ачесте статѣрі къ каре Молдова авѣ атѣтеа реладїї.

Спре спрїжїніреа акзратѣдеї, шї а девѣрѣлї ачестеї ідеї, еатъ пѣлїк ачесте фрагменте трасе дїн кронїкарїї пострі. Ам алес днчепѣтѣл веакѣлї ал XVIII., ток маї пентрѣ ачеша, къчї дн епоха ачеша, шїаѣ дат днтѣлїреа дн пѣтѣлїтѣл пострѣ челе маї тарї пѣте а ачелѣеш веак Петрѣ чел таре, Карл ал XII, Станїслас Лесцінскї, шї де алтѣ парте Потоскї, Мазепа, Константїн Бранкованѣ, Dїмітріе Кантемір. Чїне пѣ есте крїосъ съ чїтеаскѣ віеаца ачестор оаменї, каре тодї шїаѣ фѣкѣт зп пѣте Европеан, фїе-каре прїн кѣрерї деосевїте? Ачесте віографїї, скрїсе, пѣ де граматїкарї, ла фѣндѣл кабинетелор лор, че де мартѣрі окѣларї че аѣ зртѣрїт пе ероѣ дн къмпѣл вѣтѣліеї шї каре аѣ фост пѣрташї ла сѣтѣвїріле лор, каре копѣптѣнд днсѣршїт днпрезѣн ла тоате чел че еї дескрїѣт, аѣ зп інтерес, дн адевѣр драматїк, шї днтр'ачеша, каре есте історїкѣл стрѣп че мерїтѣ преферїнда днпїнтѣа лї Іоан Некѣлче, Ніколаї Костїн, Авсентїе шї алдїї. Есте преа лесне, а се днкрѣдїнда чїнева деспре ачеша кїар пѣпаї дн четїреа челеї д'ѣнты феге а аче-

стор фрагменте, дн адевѣр еле къпрїнд о мѣлдіме де днтѣмплѣрї дїн каре зпеле сѣнт къ тотѣл зїтате, алтеле къмплїт де фїгѣратѣ дн історїїле стрѣїне: чеа маї днсемпатѣ дїн тоате ачесте днтѣмплѣрї, есте кампанїа лї Петрѣ чел таре пе малѣріле Прѣтѣлї. Ачеша пе с'аѣ фост днфѣдошат пѣлѣ акѣтм къ тотѣл фалс; каре есте авторѣл француз, неамд, сѣезекс, шї днсѣшї рѣс, каре съ пѣ пе фї дескрїс пе Петрѣ сілїт де а рѣга пачеа дела Балтадї, шї де а о къмпѣра къ жѣваертїре Екатерїнеї, шї къ ванїї офїцерїлор сѣї? Еї віне, кронїкарїї пострі він де а пе арѣта къ тареле днтѣпѣрат, кът де прїмеждїоасъ аѣ пѣтѣт сѣ фї фост позїціа са, пїчї одатѣ п'аѣ фѣкѣт пропзнерї днціосїтоаре шї невреднїче де дѣнсѣл, че армата са, аѣ дїпѣт тотдезѣна, о атїтѣдѣ днфрїкошїтоаре, шї къ пѣ Петрѣ, че тареле vezїр аѣ фост зптѣїл чел каре аѣ черѣт пачеа.

Аѣпостїреа а лї Карл XII, ла Варпїда шї апѣрареа са де кътрѣ кїар о арматѣ пѣ пе сѣнт днфѣдошате, днтр'зп тїп маї пѣдїн інтересант де кронїкарїї молдовенї, історїчїї свезї, крѣд къ сѣ вор днкрѣдїнда лесне де че фолос пѣтѣ сѣ ле фїе ачесте фрагменте дн віографїа кавалерескѣлї лор країс.

Нѣтї маї рѣтѣне декѣт а зїче кътева къвіпте, деспре форма шї днтѣпѣрїреа кѣрдїї? Еѣ п'ам адаос нїмїкѣ дела тїде, п'ам скїмват нїмїкѣ дїн текстѣл, ам традѣс кът с'аѣ пѣтѣт де літерал, шї м'ам сіргїт де а пѣстра, кът аѣ фост ценїл лімвеї. еспресїїле шї днсѣшї днторсѣріле фраселор орїцінале. Картеа есте деспѣрдїтѣ дн дѣв: зптѣеа парте къпрїнде фрагментеле трасѣ дїн вронїка лї Іоан Некѣл-

„Джкѣ маї флѣкѣра тѣтеле шї де не
вндеде де лавѣ дп колоане марї се дес-
пърдїа фѣтѣл пѣлѣ че кѣтѣ одатѣ прїп
десїтеа чепѣшої тречеа флакѣрї свѣрѣторѣ
асеменеа тѣтї стеаг дпкѣрїтат.“

Азрееа се скѣлѣ.

„Стефане! — зїсе еа, шї фада еї лѣчїа.
— Ласѣ пѣ те маї остенї! їатѣ пѣмаї о
парте шїкѣ ѣ лѣминатѣ дела стїкелемѣ фе-
рестреї дпкѣїете, не афлѣт дп торѣтѣп-
тѣл лавей шї а чепѣшої, кавѣтѣ се тѣрїт.
Вїно, пѣпете дп ценѣкї, се не афле ѳра
гата. Бѣзеле поастре сѣ лавде кѣ псалм
де тѣрїре не дппѣратѣл черѣрїлор.“

„Сперѣазѣ! Марїо! аї сперїндѣ! зша
се влѣтеѣе — дпкѣ пѣ свѣт пердѣте тѳте.“

Сперїндѣ, крѣдїндѣ шї амор! — зїсе
фемеѣа — дар дїпколо де пѣтѣт, о Сте-
фане! аїчї ѣ моарте.

„Нѣ, нїчї декѣт! зїсе третѣрїнд жѣ-
пеле пѣкѣжїт — аѣ пѣ шїї че моарте не
аѣеапѣтѣ аїчї? Мѣрїреа де фоаме! Марїо!
Ох, дѣтпнезѣле! сѣдї вѣд окїї дпчетїпел
а се рефѣрїпѣ, ачеле вѣзе а се вестежї
дптре кїпѣрї трептате; пѣ, о Дѣтпнезѣ-
ле! тѣ ачѣеа пѣ подї сѣ вреаї.“

„Нѣ те теме — респѣнсе Азрееа —
пѣ сїмдї апѣсарѣа зѣдѣфлѣвї, че заче не
ѣст пепт? аерѣл дпгрошат дпї пѣдѣше
ресѣфлетѣл; пѣтї веї ведеа кїпѣл, кѣчї
дѣпѣ кѣтева мїнѣте тѣ ва вѳперї о пѳпте
етерпѣ.“

Армїн се зїтѣ дппрецїзѣр, не лїнеа-
ментей се ведеа дѣрѣре дпфѣрїатѣ, вра-
делеї кѣпрїнсерѣ не Азрееа, шї третѣра
лїнїцїт верс де рѣгѣчїване дптре пѣредїї
пѣгѣпї.

Аколо стѣ фѳшорѣл стрѣлѣчїт кѣ а
сале пїктѣре класїче: вп торѣтѣл дп іпї-

ма пѣтѣтѣлѣвї. Одаїа вїоїѳсѣ одатѣ, по-
тїреме кѣпѣпате шї мобїлїле лѣстроасе,
теселе дпфѣрѣтсегаде кѣ мозаїк; канде-
лавреле де вронз, шї васеле че шї акѣт
ар пѣтеа сервї де модел, зрпеле шї ка-
пеле етрѣсчїане шї статѣле дптѣпекѳасе
а пѣпацїлор — тѳте ка 'птрѣп торѣтѣл
прегѣтїте спре пѣптѣ ера лѣминате де фѣ-
клїеа тартарѣлѣвї.

Сѣпетеле дптрѣрѣпте а зпѣї кѣлѣтѣрї
сѳїпте амордїа, одаїеа са 'пѣпекѣ, тареа
де чепѣшѣ їаѣ астѣпат фѣрестрїле. Армїн
сїмдї кѣ тѣдѣлареле Азрееїей се дпгїадѣ.
— Джкѣ о рѣгѣчїне адѣпкѣ — о дп-
врѣдїшаре фѣрвїпте, прекѣт поате фї а-
чѣеа дп лѣпта кѣ моартеа, — акѣт сеѣлѣтїа
фемеѣа, Армїн о дпвѣрѣдошї тѳт маї вѣр-
тѳс, ка кѣнд дїпѣндѣво не іпїтѣшї ар вої
сѣї дпсѣфлѣ о вїадѣ поѣтѣ.

X.

Трекѣ о оарѣ лѣпгѣ. Дѣрѣреа лѣї
Армїн ера дпфїорѣтоаре: Джкѣ маї сїм-
дїа кѣ іпїта фемеї дпзеїте свѳкотѣеѣе дп-
чет — асфел зѣчѣа не ценѣкї пѣтѣрїнд
кїпеле кїпѣгоаре: і се пѣреа кѣ аре ста-
тѣтѣ де гїадѣ дптре враделе сале.

„Ст!... О прѣвѣлїре фѣрѣ весте! —
пѣредїї се фѣрїтѣ“ — кѣѣета жѣпеле. —
„О Доамп!“ — дп третѣра вѣзелеї вѣ-
кате — адѣпѣ тѳртеа!... „Акѣт де поѣ!
... Акѣт маї апроане!“ Армїн сїмдїа кѣ
се клѣтеѣе павїтѣнтѣл свѣт ценѣкїї сѣї.
— Джшї апѣсѣ тѣна не іпїтѣ шї се пле-
кѣ асѣпра Азрееїей, ка тѳртеа трекулнд прїп
дѣпсѣл се ажѣпгѣ ла фемеѣа їѣвїтѣ.

„Нѣ! аста пѣ ѣ дпшѣларе! — стрїгѣ
дѣпсѣл — Варо! Варо! Азрео! се азїдїп
дѣпѣртаре, ка кѣнд сонѣл сѣр лѣпта а ешї

din p̄ntechele p̄nt̄p̄tl̄v̄i. — Ak̄m īa-
p̄r̄sh̄i. . . Māi ap̄roape! — ak̄m māi pe
d̄nc̄eles. . . d̄ntr̄'p̄i top k̄vtr̄m̄v̄r̄tor.
Aчеста é св̄пет om̄enesк! — стрігъ Армін
— ачеста é D̄sm̄nezē! . . . Свс, свс! Mā-
rio! — стрігъ, плек̄nd̄v̄se ла фетее ші
d̄v̄nd̄nd̄v̄i ф̄р̄v̄t̄ea в̄зеле ші ok̄ii к̄ съ-
р̄v̄tr̄i. — Ох, дец̄eaп̄т̄те! — zice ел —
скоал̄те! . . . Mario! ск̄v̄parea т̄ea, ші то-
т̄ла че am! . . . īat̄ь кр̄еп̄т̄v̄tra ач̄ea, а
коло т̄v̄r̄eце л̄v̄m̄п̄z̄ d̄nd̄ōit̄ь. Mario!
трез̄ещ̄те! īn̄ima'đi в̄ate. . . т̄v̄nele đi се
'п̄к̄л̄ч̄еск — т̄z̄ v̄iezi!"

Престе фада л̄v̄i Армін трек̄ о раз̄
палідъ — об̄жетеле се л̄v̄m̄ina. . . Ын св̄с-
п̄in ad̄ьнк! — Ok̄ii Авреїеї се deskid — се
v̄it̄ь д̄nп̄реїv̄r. . . „Ńnde св̄п̄tem?" д̄n-
тр̄евъ тр̄ев̄r̄nd̄ ші к̄v̄z̄ь д̄nтре в̄раде
в̄р̄ват̄ьл̄v̄i съ̄.

Din v̄n пат̄r̄'nḡis а paviment̄l̄v̄i de
mozaik се р̄đik̄ь Dav, серв̄л в̄tr̄'p̄i, к̄ь
ф̄к̄л̄ie ар̄z̄ьtoare, ші в̄tr̄'p̄v̄l в̄р̄ват̄ а-
постолік, Павел.

Павел, к̄ь фада к̄v̄z̄ьт̄ь ла paviment̄
d̄sh̄i р̄đik̄ь т̄v̄nele д̄n св̄с стріг̄nd: Съ
f̄ii в̄ид̄ек̄v̄v̄tat̄ д̄nп̄р̄ate d̄ntr̄'p̄v̄lđime!
aiç̄i се аф̄л̄ь f̄īnce в̄ид̄v̄toare!*)

Д̄v̄п̄ь варон̄л Nik. Јоміка trad.

J. J. Mány.

НЪМЕЛЕ ARDEAL.

Петр̄ь к̄v̄noaц̄ереа ф̄ie - к̄v̄реї ц̄v̄r̄i,
прек̄m ші de а д̄nc̄елеце д̄nт̄m̄пл̄r̄le
в̄реv̄eї пац̄ii т̄v̄r̄đin̄it̄ ла лок̄л̄ ашез̄v̄реї
са̄ь тр̄ечереї еї, съ чере маї д̄nт̄v̄z̄ь l̄m̄-
pedea д̄nc̄елец̄ере а д̄nт̄m̄пл̄r̄eї п̄v̄te-
л̄v̄i, к̄ь каре део- ші исторіографіи конт̄m̄-
п̄v̄ran̄i ле а̄ь п̄v̄mit̄; ет̄m̄ологика черкаре
а к̄v̄v̄nt̄елор, арат̄ь: к̄v̄m̄к̄ь ач̄еле са̄ь d̄n
ефектеї, са̄ь d̄v̄pre форма ші ф̄iḡv̄ra d̄n а-
фар̄ь а об̄iект̄ьл̄v̄i ші а̄ь л̄v̄ат̄ д̄nc̄v̄m̄parea,
ач̄eaста к̄ь ат̄ьга маї ved̄erat̄ съ к̄v̄noaц̄е
к̄ь к̄v̄т̄ е маї д̄nп̄nc̄ь век̄imea v̄neї l̄m̄be;
прек̄m ші ач̄ea, к̄ь ц̄ен̄ерац̄iiле маї т̄v̄r̄-
z̄ie d̄sh̄i пер̄đ̄ c̄im̄пл̄ич̄v̄neа l̄m̄beї маї т̄v̄л̄т̄,
са̄ь маї п̄v̄đin d̄v̄pre д̄nп̄рес̄v̄r̄r̄le д̄nтр̄ь
каре петрек, п. е. д̄n Европа тоате l̄m̄-
v̄ele афар̄ь de ч̄еле скотич̄е d̄n Asia маї
т̄v̄r̄z̄īь тр̄ек̄v̄te, а̄ь д̄nтр̄ь еле чева ф̄īп̄-
ч̄v̄ne, к̄ь ач̄ea desk̄l̄in̄ire, к̄ь ч̄еле маї век̄i
с̄v̄п̄т̄ маї к̄v̄рат̄е, маї c̄im̄пле; об̄серв̄ареа
ач̄eaста ла п̄v̄теле Ardeal, к̄ь каре се п̄v̄-
тец̄е de к̄v̄тре ч̄ea маї mare парте а ло-
к̄v̄иторіор с̄v̄i адек̄ь а ром̄ън̄ior, дец̄ea-
п̄т̄ь д̄nтревар̄еа: че д̄nc̄em̄neaz̄ь к̄v̄v̄nt̄ьл̄
Ardeal? есте ориц̄инал ром̄ън̄, са̄ь стр̄v̄in?
ск̄р̄ит̄орii пат̄риотич̄i в̄nḡv̄r̄i z̄ik̄, к̄ь Ardeal
dev̄ine дела в̄nḡv̄реск erd̄ely, prin v̄rt̄are
ар ф̄i de ориц̄ин̄ь в̄nḡv̄реск, че ар д̄nc̄em̄na
c̄il̄v̄ь, п̄v̄d̄v̄re; пої ром̄ън̄ii z̄ич̄em а ф̄i вор-
в̄ь ром̄ънеаск̄ь комп̄с̄ь: d̄n are deal. К̄v̄m̄-
к̄ь в̄nḡv̄реск п̄z̄ поате ф̄i ориц̄инал п̄z̄ маї
т̄v̄m̄v̄торii maḡiar̄c̄ьtl̄v̄i не т̄v̄r̄đin̄iđi, п̄z̄
v̄rēь а к̄v̄rede, к̄ьч̄i д̄n l̄m̄v̄a maḡiar̄ь п̄v̄-
d̄v̄rea се z̄ич̄e erd̄ö ші ажект̄ив̄ erdei, ад̄ик̄ь
п̄v̄d̄v̄ред̄ь с̄ьл̄ватик̄, са̄ь п̄v̄d̄v̄rean̄ īar̄ п̄z̄
erd̄öl ші erd̄ely; л̄ит̄ера л̄ap̄riat̄ д̄nтр̄ец̄е
ded̄v̄ч̄ереа к̄v̄v̄nt̄ьл̄v̄i erd̄ely d̄n Ardeal,

*) Гр̄еш̄ьл̄i de д̄nдреп̄tat. Д̄n Nr. 37
кол. d̄n v̄r̄sh̄ь, р̄đ̄v̄л̄ d̄n сож̄р̄ш̄ит̄ д̄n лок̄
de: N̄z̄'л̄ д̄nтрева; ч̄ит̄еце: N̄z̄ о д̄nтрева. Nr.
39, фада 115, кол. д̄nт̄v̄e, р̄đ̄v̄л̄ 12, д̄n
лок̄ de: д̄i р̄đ̄ik̄ь т̄v̄n̄ика, ч̄ит̄еце: д̄sh̄i р̄đ̄ik̄ь
т̄v̄n̄ика. Тот̄ д̄n ач̄ea кол̄m̄п̄ь, р̄đ̄v̄л̄ 14,
д̄n лок̄ de: фац̄ь проф̄ан̄ь, ч̄ит̄еце: раv̄ь
проф̄ан̄ь,

іар пѣ дін ердю, прекъм ші Gebhardi скріе, къ дѣпъ дескълекареа знгѣрілор, Ардеалъ саѣ днсемнат къ пѣміреа Erdeel, Erdewelwe ші Erdelew; Ынгѣріі ла партеа Ардеалълі де кътръ теазъ-поапте вечіпъ къ Ыngaria fünd днкѣпцвратъ де пѣдѣрі, ді зік Szilágyság, де знде ромъніі фѣкѣръ Сълажъ, предпторс дн латініе Sylvania, ші де ачі Transylvania; деферіреа ачеаста днтре Ардеал ші Erdély аратъ кіар, къ знгѣріі аѣ днпрѣмѣтат пѣмеле дела ромъніі, іар пѣ ромъніі дела еі, къчі а-тѣпчі дін Erdély ар фі зік Ардѣл, прекъм дін Erdőszáda зік Ардѣcada ш. а.

Ноі зічем, къ Ардеал девіне дін Ардеал, дар пѣ шіѣ, към се пѣтѣ компѣсѣл Ардеал, а се стрѣмѣта дн Ардеал, дін ворѣъ кърат ромънеаскъ, съ се факъ стрікатъ, чѣптітѣ; оаре пѣ се гѣсеце днсемпарѣа пѣмелѣі Ардеал ші днтрѣлѣт лімѣвъ, днкъ маі денвіпъ към съ пропѣвдъ? Пѣререа теа се ва ведеа поате ла зпії есотікъ, ла алдіі пѣціп интересантъ; днсъ токма пентрѣ къ е пѣрере, ші німік алта, дпмі ва фі ертат а рефлекта ла мотівлъ че м'аѣ дндемнат спре дескоасереа ачеаста. Ардеалъ фігѣреазъ меэъл провинделор, дін каре се копріндеа Dakia веке; днтре локзіторіі де акъм чеі маі мѣлді, ші маі векі сѣпт ромъніі, каріі дела днтѣіа лор ашезаре, де ші сѣпт маі мѣлте гѣверне стрѣіне, днсъ тотдеазна дескіліпіді де алте ценді, лімѣвѣі ші датінілор стрѣмошеші кредіпчопші не прерѣпт се дінѣрт де ачеастъ ватрѣ, сѣвжѣгатъ къ сѣлѣеле стрѣвѣнілор romanі, а кърор тѣреаце зрме пѣлѣ асѣзі сѣпт пѣстрате; пѣ дар фѣрѣ интерес есте а не къпоаще ватра, къ атѣта маі вѣртос, къ дѣмерітѣ

де маі мѣлте ценді, пѣмеле чел дін ве-кіме моженіт ші'л дінѣ.

Съ шіе, къ Dakia дпайте де днкѣр-дереа romanілор, маі де мѣлте орі фѣ трі-вѣтаріе ла дпастііле гречеші, днкъ ші ко-лонізатъ къ мѣлте четѣді а гречілор, до-вадъ сѣпт монѣментеле ші пѣмістеле къ інскріері гречеші, дн апѣл 1823 дн дінѣ-тѣл Хацѣг не фѣндаментѣл зпѣі кесе, с'аѣ гѣсіт фігѣрат дн пеатрѣ Ахіллес, дпайн-теа кърѣіа се веде днцензпкінд Priam краіѣл троіенілор, къ інскріері гречеші; ачеаста тѣртѣрісеце ші Ovidie дескріпнд локѣріме есілілѣі, че ера днтр'о парте а Dakіеі пѣмітѣ ші Carpathia, саѣ Scythia:

Hic quoque sunt igitur Graiae quis crederet urbes.
Huc quoque Mileto missi venere coloni.
Inde Tomi dictus locus hic; quia fertur in illo
Membra Soror (Medea) fratris consecuisse sui.

Нѣ се поате нега: къ партеа Dakіеі векі пѣмітѣ Ардеал, кареа пѣтеа съ се днтіндѣ ші песте Ромъніа де акъм авѣ колоніі гречі, прін зрмарѣ ші пѣміреа ші о лѣарѣ дела ачеші, къчі Αριδηλος грече-ще дін арі фоарте, ші δηλος вѣзѣт, де зп-де ромъніі зік deal, адікъ лок вѣзѣт, а-тѣта днсемнеазъ кът фоарте делос, іар діндн пропѣвдіа зічеріі гречеші с'аѣ зік Ардеал. Маі мѣлте пѣмірі дін лімѣва гре-чеаскъ пѣпъ асѣзі сѣпт къпоскъте, аша Крісіз ріѣ къргѣторіѣ дін Ардеал спре Ыngaria, дін гречешѣ Κρυσεος саѣ Κρυσος, зп-гѣріі ді зік Kögös, прекъм се веде дн-прѣмѣтат дін пропѣвдіа ромънеаскъ Кріш, че днсемнеазъ азріт саѣ пѣртѣторіѣ де азр, кънд алѣі ріѣ апроане де знде есе Крісіз знгѣріі еі зік Aranyos, де знде ро-мъніі ді зік Аріеш, адікъ азріт, ведерат есте къ ачесте ріѣрі дн векіме тот'зп

пѣме аѣ авѣт дп лимва гречеаскъ; Мъръшл, зпгъреце *Magos*, рѣл чел маѣ дпсетпат дп Ардеал, *devine din* гречеце *μαγρος*, лѣчѣл, лѣминос, аша шѣ *Comesh* зпгъреце *Szamos*, дела *Φαρμος* пѣсѣнос, арѣнос; кѣткѣ зпеле локѣрѣ тѣкаркѣ моцѣниторѣи чеѣ веки с'ар фѣ депъртат, пѣмеле дела ачещѣ лѣват дп цѣпъръ шѣ дѣпъ ачеа, дѣспре ачеаста челе маѣ тѣлте есемпле се гѣсеск дп тот копѣрсѣл *Dakieŭ*. — Дѣпъ апалодѣе кѣ тѣлт маѣ апѣрат се вѣдеце, кѣ пѣмеле Ардеал, че дп лимва елпъ дпшѣ арѣ дпсетпареа маѣ верѣсимѣл, орѣ ориципалъ, орѣ дп алтѣ лимвѣ маѣ веке прѣпторс дп чеа елпъ, прѣкѣт е щѣт кѣ скѣриторѣи елпѣ пѣмеле варваре ле прѣдпторчеаѣ дп лимва са, е стрѣвекѣѣ, кѣпоскѣт шѣ романѣлор, кѣчѣ дп скѣрѣчѣнѣле *Dakieŭ* веки се гѣсѣце *provincia collia*, адѣкѣ царѣ делоасѣ, кѣрѣи зѣчерѣи *cinominŭ este alpestris*, шѣ де ачѣ поате Валахѣи саѣ *dat* пѣмеле *Transalrina* саѣ Цара тѣлтенеаскъ.

Пѣптрѣ интересѣл матерѣал пѣдѣн фаче, се *devinŭ* зѣчереа Ардеал, дп гречеце, саѣ дп зпгъреце, ачеа нѣмѣк ажѣтѣ ла сѣртеа ромѣнѣлор, адѣче дпсѣ ла интересѣл адеврѣлѣи фѣарте тѣлт, кѣчѣ а'дѣи кѣпоацѣ патриа, е де зп дпделес кѣ прѣнчѣпѣл фѣлосѣфѣи: кѣпоацѣте пре тѣне дпсѣдѣи, фѣрѣ кѣпоацѣтереа де *cinēdŭ* тот волѣл спре фѣпте морале, дпалте, е зѣдарнѣк, аша не кѣпоацѣтереа патриѣи адѣче пѣпѣсарѣ кѣтрѣ еа. Де вом лѣа дп прѣвѣре, кѣ ромѣнѣи пѣсте атѣтеа секлѣрѣи фѣрѣ лѣтератѣрѣ фѣнд, дптѣмплѣрѣле лор пѣмаѣ ла историѣграфѣи стрѣнѣи пѣптрѣ а лор соарте

пѣдѣн интересадѣи, рѣспѣндѣте *unde* шѣ *unde* се пот четѣи, акоперѣте кѣ атѣтеа копѣпѣтрѣи фавѣлоасѣ, кѣт а пѣтеа дпнтр'ачеле адеврѣратѣ икоапѣ скоате, карѣа дптѣмплѣрѣле трѣкѣтѣлѣи дѣспре стрѣтѣтѣрѣле веакѣлѣи цѣпѣн колорате сѣ ле дпфѣцѣшезе, е де чеа маѣ тѣре грѣтате, чѣне пѣ ва кѣпоацѣ дптре алте нѣжлоаче адѣкѣтоаре де лѣминѣ, пѣптрѣ де а дпделеце докѣментеле веки, черчетареа фѣлолодѣикѣ а пѣтелор, кѣ карѣ сѣпѣт дпсетпате провѣнделе, саѣ дппрежѣрѣрѣле локале, дптре карѣ кѣндѣва ромѣнѣи аѣ пѣтрекѣт, а фѣ де дптѣѣа трѣвѣнѣцѣ? фѣр' де ачеа *Dakia* аѣ фост портѣкѣл саѣ зпша трѣчереѣи, шѣ а дптоарчереѣ атѣтор цѣндѣи, дпн карѣ пѣтѣроаселе статѣрѣи еѣропѣне сѣпѣт фортате, ачеастѣ дптѣмплѣре аѣ трѣвѣт фѣрѣце сѣ прѣдѣкѣ челе маѣ тѣлте шѣ маѣ вѣргате дпсетпѣрѣи истѣрѣче, дпн карѣ, рѣлацѣиеле ромѣнѣлор кѣтрѣ чеѣлалѣдѣи колѣкѣвѣиторѣи, прѣкѣт шѣ пѣмеле лор прѣпрѣѣ де чел хетѣроцен, фѣрѣ ажѣторѣл фѣлолодѣиѣи але кѣпоацѣ цѣпѣне пѣ се поате.

Din Бѣгарѣа.

А

Кѣцѣте дпн сѣфера еспѣрѣиѣндеѣи.

Чѣвашѣи ѣзѣвѣре спре а се тѣнѣвѣи шѣ а дпшѣла се афѣл шѣ дп чеѣ маѣ вѣнѣи шѣ вѣлѣнѣи. Пѣпѣ че ам пофѣтѣ ка алѣдѣи тѣкар одатѣ се вадѣ дп фѣндѣл *inimeŭ* поастрѣ, чел пѣдѣн де зѣче орѣ не вѣкѣрѣт кѣ пѣ аѣ пѣтѣт ведеа.

(Вор зрѣма.)